

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1896.

Leto XXVI.

Pridi, pomlad!

Pomlad, oj pridi že na svet,
Kaj rad bi te ugledal spet!
Iz tesne sobice vesel
Prišel bi k tebi in zapel:
Juhé!

Zelen bo vrt in log in grič,
Zapel bo v mladem gozdu ptič;
Poslušal bi ga kratek čas,
Zapel glasno bi tudi jaz:
Juhé!

Dejal bi suknjico na stran,
Pa smuknil bos na širno plan,
Kjer trate nežno zelené,
Po njih metulji se lové,
Juhé!

Potoček v bukovji šumljá,
Ob njem cvetice so domá;
Najlepših v šopek bom nabral
In materi jih naši dal,
Juhé!

Le pridi, pridi že, pomlad,
Saj veš, kakó imam te rad!
A ne le jaz, vsakdó z menoj
Ugledal rad bi prihod tvoj.
Juhé!

L. Črnej.

Šepec.

(Povest. — Spisal Ivan Rekar.)

IV.

Umni se privadi vsacega sveta.

J. Stritar.

Klančev petelin je že v tretje odprl svoje hripavo grlo in zakokrikal, znaneč veselo jutro, ko je prilezel hlapec Klemen svislij.

Že na prvi pogled bi bil lahko uganil, da se hlapec nikakor ne bi bil branil nekoliko dalje počivati na diščem senu, a v njegovo obrambo naj povem, da je bil Klančev hlapec Klemen vendar toliko prepričan glede spolnjevanja svojih dolžnostij, da je vedel, kaj se sme privoščiti svojemu telesu, česa pa ne. Nato je hlačal proti koritu ter umil svoj zagoreli obraz, seveda holj površno.

»Sedaj moram pa še fanta klicati; kaj se vé, če ga ne vzbudim, morebiti mi prespi vse dopoldne, kakor polh v duplju.«

V ta namen vzame torej grablje ter zaropota na nasprotnem koncu hleva, kjer je spal Šepec.

»Hej, fantič, — kako te že kličejo, za Miho kali — bali bali, solnce je že za dva moža visoko, konji rezgečejo, ti pa še sedaj gori čepiš, kakor zajec v grmu.«

»Malo pa res preveč poveste, stric«, oglesi se Mihec za Klemenovim hrbtom z velikim košem sena na rami, — »solnce še videti ni, konji pa tudi že zobljejo.«

»Lej, lej, kdo bi si mislil, da te dobim že na nogah. Ko sem bil jaz tako mlad, spal sem kakor lisec, in Klančev oče so vselej trdili, da bom še sodnji dan prespal. Ti si pa res priden; no, začel si dobro, morebiti dosežeš kaj več nego jaz, ki bom vse svoje žive dni konjske repe snažil, dokler me ne ponesó v Krtovo.«

Klemenu je bil mladi hlapček res všeč in dobro se mu je zdelo, da je dobil pomočnika, da bo vendar kake stvari prost. Počasi je koracal v hlev.

Tu je bilo že vse v redu. Konja, rujavec in lisec, sta mirno trla zobjanje, prhala in ozirala se na novega hlapčka Mihca, ki ju je čedil.

Bila sta res lepa konja. Mihec se ju ni mogel nagledati. Klemen mu je bil še prejšnji dan pokazal, kako se dela zobjanje, kako mora čediti konja, kako ravnati ž njima, krmiti ju, in več tacega in jednacega.

In kaj ménite, da je Šepec z malim veseljem poslušal vse te okorne opomine starejšega hlapca? Poslušal je in ni mu ušla nobena besedica, vse je umel, saj je bil bistre glavice.

Pri kravah in sploh pri goveji živini mu je bilo že vse jasno, in tudi pri delu se je skazal, da je na svojem mestu. A vendar konji, konji so bili njegovi ljubljénki, zato je že koj danes sklenil največjo skrb obračati konjičem, zlasti pa žrebičku murčku. Vedno si je dal kaj opraviti pri njem. Božal ga je in skrbno mu gladil črno mehko dlako.

Klemen je vse to opazoval, sedeč na vreči sena. Dobro se mu je zdelo, in godrnjal je sam pri sebi :

»Saj pravim, fantè je ves neumen za konje, pa priličen je tudi. Človek ne bi pričakoval tolike gibčnosti od tega krevséta. A kaj, vsi ljudje ne morejo biti popolni. Pa tak človek, ki ljubi žival, ne more imeti slabega srca.«

In še mnogo, mnogo je ugibal Klemen na vreči sena in naposled tako sklenil, da nastopijo poslej zanj morebiti boljši časi, ko bo manj dela, pa več počitka. Zakaj, kar je delal jeden, to bo odloženo dvema. Samo še jedna reč je Klemenu delala malo preglavice — kako bo z napatki.

Povedati moram namreč, da se je tudi mnogo voznikov ustavljalo pri Klančevih, in ti vselej kaj za sabo pusté.

»Ti, Miha« — prične hlapec v kotu — »jaz bi tako rekel, da si mi všeč; to je že lepo, ker zjutraj zgodaj vstajaš, saj sam veš, da so moje kosti že stare; in če človek toliko pretrpi na svetu, kakor so te-le moje kosti, potem se mu že spodobi, da včasih vendar nekoliko leže v senco in pokadi v imenu Božjem jedno ali dve pipici tobaka. Torej kaj sem hotel povedati? Miha, le srčnost! Konji, kakor vidim, te posebno veselé. No, prav tako, ravnaj lepo ž njimi, zakaj žival je kakor človek: če z lepa ž njo ravnaš, je pridna in poslušna, če z grda, postane pa potuhnjena in uporna. Seve, včasih so konji tudi poredni, in marsikdaj sem jaz kakšno dobil po kolku, da sem tri solnca videl, posebno pa od ptujih konj, ker ljudje ne ravnaajo ž njimi lepo. A človek trden, kakor gabrova grča, vse prenese. Tudi z vozniki boš imel opraviti, in včasih ti bo kaj palo v roke, in tisto daš meni, meni, da veš.«

Tega precej dolzega govora hlapca Klemena bi sicer ne omenjal, ker bi se dalo vse skratka povedati in tudi hlapec bi bil to lahko v treh besedah povedal, a bil je toliko premeten, da ni hotel kar tako naravnost povedati, ampak hotel je prej hruško zmeščati.

»Vse vam bom dal, stric, vse«, hitel je Šepec, ker se je bal, da se ne bi Klemenu zameril.

»Koliko si si pa izgovoril plače?« Miha začujen pogleda hlapca.

»Kaj, plačo si bom izgovarjal? Bog bodi zahvaljen, da so me stric vzeli.«

»Šmenc, ta je pa slaba, nikoli novca v žepu. — Veš kaj, Miha, kar dobiš pri voznikih, le spravi in prav obrni! To ti pravim, s tobakom mi ne hodi okoli sena, lahko se vname.«

Sepecu je bilo to človekoljubno dejanje Klemenovo tudi po volji, kajti takoj se je spomnil domače vasice, matere in Jerice, katerima bo mogoče vendar sčasoma kaj prihraniti za kako pomoč.

V tem, ko sta se naša znanca pomenkovala v hlevu pri konjih, bila je že vsa družina po konci, in dekla Lešpeta ju pride klicat h kosilu. Šla sta. Družina, obstoječa iz dveh dekel: Lešpete in mlajše Nežike, hlapca Klemena, starega deda Marka in nekaj otrok, med katerimi je tudi Drejko pretezal svoj zaspani obraz, je čudno gledala na Šepca. Ali ta se ni dosti zmenil za zaničljive poglede, jedel je svoj pot in tudi na norčevanja Drejkova ni rekel ne bev ne mev. Ali to je še bolj jezilo mladega nagajivca.

»Tej berglji se pa res pozna, da je kisló zelje«, méni Drejko ter se ozre okrog, da bi videl, če bó kaj smeha ali ne.

A ded Marko ga osorno pogleda ter pravi:

»Drejko, Drejko, tako mi ne govôri. Fant si ni sam kriv, če je pohabljen. Vesel pa tudi ne more biti, kakor ti, ki si vsega sit do grla. Boga zahvali, da si deležen tolikih dobrot, katere je Bog odtegnil marsikomu.«

Sam pogled iz očíj Šepčevih je pričal, kako neizmerno je hvaležen Marku, da je posvaril prešernega otroka. Ostala družina ni rekla ničesar, le Nežika je potem v kuhinji povedala vso stvar materi Klančevi.

Klančeva žena ni bila sicer neusmiljenega srca, ne, ljudje so jo celo hvalili, da je modra in varična gospodinja, da rada dá to in ono iz rok, vendar se ji je pa za malo zdelo, da bi moral nazadnje njen lepi sin Drejko molčati pred to krevljasto pokveko, kakor pred učiteljem ali kakim drugim gospodom.

Drejko je bil pa tudi očrnil Mihca pri nji, kolikor je vedel in znal, in tudi to pristavil, da so ga včeraj oče lasali zaradi tega pritepenca, seveda po nedolžnem, kakor je trdil Drejko materi v kuhinji, kamor ji je šel tožit svoje hudo. In materi se je v tem hipu sinek zasmilil, pogladila mu je kodrasto glavico in šepetala:

»Na, Drejček, samo molči in ne jokaj. Na ‚onega‘ pa pazi, da kaj nerodnega ne napravi, in če bi ti kaj hotel, le pridi k meni, pokažem mu že jaz, čegav si ti in čegav je on.«

Po teh besedah stisne žena, zaslepljena od materinske ljubezni, sinčku desetico v roko. Ko jo ta ugleda, pozabi sôlz in žaljenja, vzradoščen in zadovoljen hiti ven.

Klančevki se torej Mihec ni mogel priljubiti, menda tudi zato ne, ker je vedela, da sta si bila ranjki Jerin in njen mož vedno navskriž.

»Saj pravim, vse ti hoče biti v sorodstvu, ti pa dajaj in dajaj«, méni mati Klančeva, sukajoč se okrog ognjišča. Lešpeta ne odgovori ničesar, mlada Nežika se pa prilizljivo nasmehne rekoč:

»Kaj bo taka pokveka! Drejko, to je deček, da ga ni takega.«

In gospodnji je dobro déla ta hvala, Lešpeta pa se je namuznila.

Tako se je torej Šepeec seznanil polagoma z vso družino, in vsi so mu bili naklonjeni le Drejko in mati njegova ne. Črtila sta ga brez pravega vzroka. — Ali Šepeec je opravljal svoja dela z zadovoljnostjo, in vsi drugi so se ga privadili in ga hvalili, ker je bil res vse hvale vreden. Posebno Klemenu je bil všeč, zakaj, nam je že znano. Prav je bil uganil takrat v hlevu na vreči sena. Prišli so zanj res boljši časi, lepe urice sladkega počitka.

Tudi gospodar je imel rad novega hlapčka, zlasti ko je zapazil, da nima fant prazne glave. Še jednega prijatelja ne smemo zabiti, namreč deda Marka. Temu je Šepeec urezal in skrivil kako lepo drenovo palico, ali mu prinesel kaj sličnega in prikupil se je starčku, da sta bila velika prijatelja.

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

XIV.

Jožef II.

Ysem avstrijskim narodom je v dobrem spominu cesar Jožef II. Tudi pri nas pozná še celo priprosto ljudstvo pravičnega, ljudomilega in prijaznega vladarja in si pripoveduje o njem mnogo pripovedek. Zlasti se ga hvaležno spominja kmečki stan, ker ga je osvobodil in sprejel iz sodne oblasti graščakove v svojo lastno sodnost. Sicer se je pa blagi cesar trudil za srečo vseh svojih podložnikov.

L. 1769 je potoval po Moravskem. Sredi polja ukaže kočijažu ustaviti konje. Potem stopi z voza in gre na bližnjo njivo, kjer je oral kmet Trenko. Poljedelec se sicer čudi neznanemu častniku, ko prosi, naj mu pusti za nekaj časa pljug, vendar ustreže njegovji želji. S svojima rokama, s katerima je prijemal kraljevo žezlo, prime cesar za pljug in izorje jedno brazdo. Utrujen in ves potan izroči zopet poljedelcu pljug in ga bogato obdaruje. Na onem kraju, kjer se je to dogodilo, postavili so pozneje lep spomenik, ki naj bi pričal še poznim rodovom, kako je cesar spoštoval kmečki stan.

Kako dobrega srca je bil cesar Jožef II., priča nam zlasti naslednja dogodba. Za razvedrilo se je sprehajal po mestu, oblečen kot priprost meščan. Nekega jesenskega večera ga poprosi revno pa čedno oblečen deček miloščine. Prosil ga je za jeden goldinar in prav zaupljivo gledal neznanega gospoda.

»Tako mlad si še in že beračiš!« zavrne ga resno Jožef.

»Ne zamerite, dobri gospod«, pravi deček. »Velika potreba me je prisilila. Oče so mi umrli pred več tedni, mati so bolni in nimajo ne hrane ne postrežbe, tudi trije bratje so lačni doma. Mati bi potrebovali zdravnika, pa nimajo denarja, da bi ga plačali.«

»Dobro, deček!« odgovori cesar. »Tu imaš goldinar in pojdi še po drugega zdravnika, jaz grem sam tudi k materi; morda jih ozdravim.«

Deček hvaležno sprejme dar, pové natančno, kje stanujejo mati, in hiti ves vesel po zdravnika. Cesar poišče nemudoma voznika in se odpelje do ulice, kjer je stanovala revna žena. V oddaljenem predmestju je bila ubožna hišica, ki jo je cesar spoznal po dečkovem opisovanju. Blagi vladar gre naravnost v stanovanje dečkove matere. V postelji je ležala bolna žena, trije otročiči so bili krog nje. Cesar Jožef sicer ni bil zdravnik, spoznal je pa vendar, da uboga mati nima kake posebne bolezni, ampak da sta jo samo revščina in lakota položili na bolniško postelj. Žena je seveda mislila, da je ptuji gospod — zdravnik, ki ga je poklical sin. Cesar jo res tudi tolaži, da bo kmalu bolje in napiše nato na listič nekaj vrstic, se poslovi in odide. — Kmalu pa pride starejši sin in ž njim pravi zdravnik. Ko pa se približata bolniški postelji, pové jima žena, da je bil že drug zdravnik pri nji, in da je na mizici njegov zdravniški zapisek (recept). Radoveden vzame zdravnik

listič v roke, bere nekaj časa, nato pa reče: »Dobrega zdravnika imate, žena; njegovo zdravilo vas bo gotovo ozdravilo. Na lističu je zapisano: Kdor pride s tem lističem v dvorno blagajno, izplača se mu petindvajset cekinov. — Zdravnik ni nihče drugi kot cesar Jožef.« — Zadovoljno se smehljaje, se poslovi zdravnik in ne svetuje ničesar, ker je bil prepričan, da bolni ženi drugega ne manjka kot hrane in postrežbe.

Posebno visoko je cenil cesar Jožef otroško hvaležnost in iskreno ljubezen do starišev. Tedaj so zlasti osebe višjih stanov, ki so se kaj pregrešile, zelo ostro kaznovali. Morali so namreč oblečeni v platnene halje, na kratko ostrizeni, z majhnim belim klobukom na glavi, pometati ceste. Na ulici niso smeli nikogar nagovoriti, in nečastno bi bilo, ž njimi se méniti. — Nekdaj pride mimo takih kaznjencev lepo opravljen dijak višjih šol. Mirno stopi do nekega kaznjenca, prime ga za roko, ki je bila z veliko verigo privezana k tovarišu, in jo spoštljivo poljubi. Žalostno ga pogleda kazjenec, a ne spregovori nobene besede. Vse to je opazoval neki višji uradnik. Takoj je poklical k sebi omenjenega dijaka in ga jako ostro posvaril, češ, da se ustavlja cesarju samemu, ki je prepovedal kaznjencem na ulici govoriti. Mirno mu mladenič odgovori: »Govoril nisem nobene besedice, samo roko sem poljubil jednemu kaznjencu. On je moj oče; v jezi se je spozabil in prišel v roke ostri pravici. Jaz, kot sin, ga pa moram tudi kot kaznjenca spoštovati in ljubiti.«

»Cesar bode to zvedel«, odgovori uradnik in odpusti mladeniča.

Blagemu cesarju Jožefu pa je bilo obnašanje mladeničevo jako všeč. Ko je zvedel, kaj se je zgodilo, pomilostil je očeta in mu odpustil vso kazen, sinu pa je podelil veliko ustanovo, da je lahko obiskoval visoke šole.

Trobentici.

Trobentaj no, trobentica,
Pomladi prvi cvet!
Rumena kakor zvezdica,
Trobentaj glasno v svet:

Tra-ra, tri-ro, tra-ra, tri-ro
Tako trobentaj ti!
Oznanjaj radost nam novo,
Ki srce je želi.

Trobentaj vsej prirodi zdaj,
Naj brž ozeleni.
In zimi, da se skrrije vsaj,
Tu več je treba ni.

Ali ne veš, da cvetov sto
In sto še v zemlji spi?
Trobentaj no: „tra-ra, tri-ro“;
Da vsak se prebudi.

Tra-ra, tri-ro, tra-ra, tri-ro!
Trobentaj na ves glas!
Bogu trobentaj hvalnico,
Ki dá pomladi kras!

A. K. Sežín-ov.

Po trobentice . . .!

(Spisal Stánon.)

Bilo je nekaj dnij pred Veliko nočjo. Sneg je bil že skoro popolnoma skopnel, le tu in tam v kakem senčnatem kraju so še bliščale bele lise. Toplo pomladansko solnce je prijetno ogrevalo orjavele rušnje, iznad katerih je bil odlezel sneg; na osojnih krajih so se že prikazovale iz zemlje nežne glavice pomladanskih prvencev.

Rahla sapica je dihala in majala brsteče mladike po drevju. Vse se je prebujalo. Iz gozda, kjer je bilo po zimi vse takó tiho in mrtvo, se je glasil ščinkovec s svojim jarnim petjem, in v grmovju mu je odgovarjala penica s svojo tiho, dobrovoljno pesmico.

Vilanove Tinice niso mogli več udržati doma. Nič več je niso veselile igre v sobi; vse igrače, katere ji je prinašala po zimi teta iz mesta — one punčike bistrh očesec in gladkih, rumenih lasec, visoke, umetno zidane hiše, mnogovrstne živali, svitla kuhinjska posoda — vse, vse je ležalo v miru, razmetano po vseh kotih. Zajčke in voličke je vlačil mladi kuže po hiši, premetaval jih je in stresal, a mucika se je igrala z ovčico iz kavčuka, stiskala jo s tačicami, da je reva vselej žalostno zameketala.

V sredo popoldne je pritekla Tinica k materi v kuhinjo.

»Oh mama, mama, kaj ne, da pojdem tudi jaz jutri?«

»Kam pojdeš neki?«

»Z drugimi v gozd po trobentice.«

»S katerimi?«

In Tinica je začela po vseh ovinkih sopihajoč pripovedovati, da pojdeti jutri Lončarjeva Franica in Malijeva Rezika v gozd po trobentice, katere bosta posušili in jih nesli Kordežu, ki jima bo dal zanje denarjev. Končno se je obesila mamici za roko in jo proseč pogledala:

»Kaj ne, mamica, da smem tudi jaz z njima?«

— »Boga zahvali, dete, da ti ni treba hoditi. Mrzlo je še zunaj in lahko bi se prehladila.«

»Naj grem, mama, naj grem; saj se bom dobro oblekla in gorke črevlje bom obula.«

— »Ne, Tinica, nikar ne hodi, le doma bodi! Lončarjeva in Malijeva ne vesta dobro po gozdu, lahko bi kam zašle.«

»O ne, mama, saj bosta šla tudi Cirilova Zorka in Rajko z nami.«

— »No, potem pa že smeš iti, samo varuj, da se ne prehladiš in predolgo ne smete ostati v gozdu. Sedaj pa glej, da še nocoj spraviš v red igrače, katere si vse razvlekla. Če niso do jutri vsaka na svojem mestu, ostati moraš doma.«

Da bi bili videli takrat Vilanovo Tinico! Še nikdar ni bila tako pridna, kakor takrat. Nič se ni zmenila za psička, kateremu menda ni prav ugajalo, da mu jemlje Tinica lične zajčke, ki so se mu tako radi dali mikastiti in stresati. Tudi muciki se je pokadilo pod nos, ko ji je vzela Tinica ovčico.

Hodila je nekaj časa za deklico, godla in se ji prilizovala, toda Tinica se niti zmenila ni za njo. Užaljena je odšla mačica iz sobe in se raztegnila po nizki strehi na svinjaku, kamor je upiralo popoldansko solnce svoje žarke.

Krasno pomladansko jutro je bilo, ko so se odpravile drugi dan naše deklice v gozd. Kako radostne so bile, da so mogle zapustiti zaduhlo sobo in iti na prosto, pod milo nebo! Najbolj pa so se veselile, da je šla z njimi tudi Cirilova Zorka. — Bila je Zorka hči bogatih starišev in je hodila v mestu v šolo. Sedaj je prišla na velikonočne počitnice. Vedela je že več od svojih tovarišic, ki so bile ostale v domači šoli, in bila je tudi lepše oblečena od njih. Toda pri vsem tem ni bila Zorka prav nič ošabna in prevzetna ter ni prezirala svojih tovarišic.

Ko je zvedela, da gredó Lončarjeva, Malijeva in Vilanova v gozd po trobentice, pridružila se jim je takoj tudi ona. Deklice so se veselile njene družčine, saj so vedele, da bodo zvedele od nje zopet veliko novega.

Rahla sapica je pihljala, ko so hitele deklice proti gozdu. Lončarjeva in Malijeva sta nesli vsaka svojo posodo za trobentice, tudi Vilanova Tinica je bila vzela malo košarico, češ, da hoče nabirati cvetlice za svoji revnejši tovarišici. Cirilova Zorka in Rajko pa sta hotela nabrati v gozdu prvih pomladanskih cvetlic, da okrasita z njimi domači Marijin oltarček.

Že takoj na kraju gozda, ob vznožju položnega osojnega holmca se je ustavila naša družba. Pod brstečim drevjem in grmičevjem je bilo vse polno rumenih trobentic. Kakor zlat pas obkrožale so zeleneče leščevje in češminje svetlorumene cvetlice, povešajoč ponižno glavice k zemlji, kakor bi se še ne upale prepustiti veselemu pomladanskemu življenju, kakor bi še gledale nazaj v svojo zibelko zemljo, kjer so prespale mrzlo zimo. Med suhim stlačenim listjem so pognale iz zemlje svoje nežne zelene liste, kakor bi hotele pokriti žalostno rjavo rušnjo s svojim svetlozelenim, svežim listjem. Sapica je pihljala in ljubko so se pozibavali trobenticam podobni cvetovi, kakor bi hoteli razglašati in naznanjati, da se pričinja pomlad, kakor bi hoteli piskati veselo — Alelujo.

Stotisoč tam trobentic piska
Glasan pozdrav domu v nebo.

»Cvetlice, cvetlice, glejte jih, trobentice!« vskliknila je Vilanova Tinica vesela, ko je zagledala po dolgi jednolični zimi zopet pisane cvetlice. Kar pokleknila je na tla in začela kopati z nožičem trobentice ter jih nabirati v košarico. Tudi Lončarjeva in Malijeva sta se lotili nabiranja. Cirilova dva pa sta šla dalje po gozdu, da nabereta še drugih cvetlic za Marijin šopek.

Zelo prijetno je bilo v gozdu.

Košate bukve so že gnale na spodnjih vejah svoje nežne lističe, tudi na drugem drevju in grmovju je že pokalo popje. Po vejah so skakali ptiči in glasno prepevali. Globoko v gozdu se je glasila kukavica, a po cveticah so frfotali rumeni metulji, sedali na cvetove kimajočih trobentic in se lahkotno pozibavali. Rahla sapica je dihala v zraku, katerega so napolnjevale najlepše vonjave.

Deklice so hitele z delom. Lončarjeva je imela kmalu polno posodo, Malijeva je kopala zadnje, nenavadno lepe in velike cvetlice. Vilanova Tinica je bila počasnejša; ker je bila manjša od svojih tovarišic, ni ji šlo delo tako urno od rok. Pri deblu debele bukve je ruvala izmed korenin dolge robide posebno lepo trobentico, ko sta se vrnila Cirilova dva.

Rajko je hitel naprej, držeč v jedni roki krasen pomladanski žefran, a v drugi vse polno marjetic in zvončkov. Zorka pa je bila dobila na visoki skali pisan avrikelj, katerega je namenila poviti v sredo šopka.

»Glejte, kako lepe cvetlice sva dobila!« klical je Rajko že od daleč.

»Jej, jej, saj res, saj res!« začudili sta se Lončarjeva in Malijeva, ki sta že bili napolnili svoji košarici. Ko je zagledala Vilanova Tinica Zorko in Rajka, popustila je tudi ona kopanje.

Vsa družba se je vrnila proti domu.

»Hitro ste jih nabrale«, rekla je Zorka in pogledala vsem trem v košarice.

»Saj jih je prijetno nabirati, ker so tako lepe,« pristavila je Lončarjeva. — Zorka jim je začela nekoliko natančnejše opisovati cvetlice:

»Dà, ličnost in prijaznost odseva iz teh nežnih pomladanskih hčerk. Vsak cvet ima drobno cevko, ki tiči v zeleni čaši, a zgoraj se razširi v rumen venec, sestavljen iz peterih lističev. Te mične zareze v sredi venca, ta zlato-obrobljena zvezdnata votlina v cevi podaje trobenticam nekaj notranjega, skritega, tajnega; nasprotno pa izraža ta razprostrtost in prostost venca nekako otroško odkritosrčnost in nedolžnost. — Toliko jih raste skupaj, podobne so pridnim sestricam, ki se ljubijo med seboj. A drobne cvetlice so tudi ponižne, kajti boječe in skromno povešajo svoje glavice, kakor sramežljivi otroci.«

•Zorka, kako se imenuje pa tista cvetlica, ki si jo ti dobila?« vprašala je Vilanova Tinica, radovedno ogledujoč mično cvetko.

»Vidite, to je avrikelj, ki raste bolj redko po pečinah in skalovjih. V sorodu je s trobentico, vendar se razlikuje od nje, da ima debelejše, kakor z moko potresene liste in baržunaste, lepo dišeče cvete.«

»Kaj so si tudi cvetlice v sorodu, Zorka?« vprašal je Rajko sestrico, ker je to danes šele prvič slišal.

»Seveda, seveda! Vse cvetlice, ki so si v čem podobne, združili so učeni možje v jedno družino, zato so si cvetlice jedne družine sorodne.«

»Potem so pa v sorodu s trobenticami tudi tiste cvetlice na trati pod našo hišo, ki jim pravimo ovčice. Saj so prav take ko trobentice, le stebila nimajo«, rekla je Lončarjeva Franica.

»Tudi, tudi; saj spadajo i one v družino, kateri so naredi učeni možje ime jegličiči.«

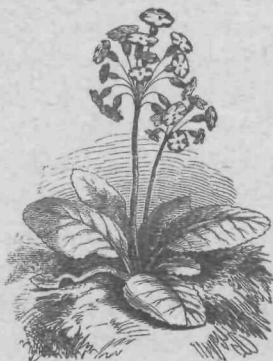
»Zorka, zakaj pa kupuje Kordež samo trobentice, ovčic pa, ki so trobenticam v sorodu, ne mara?« vprašala je Malijeva Rezika.

»V neki knjižici, ki so mi jo darovali v mestu gospod učitelj, sem čitala, da ima trobentica v sebi zdravilno moč. Zlasti čaj iz njenih posušenih cvetov je znan, ker zdravi glavobol. V lekarnah pa delajo iz teh cvetlic še druga zdravila. Kupujejo pa samo trobentice zato, ker druge cvetlice te družine nimajo take zdravilne moči.«

Še veliko lepega je vedela povedati Zorka svojim tovarišicam, katere so jo zvesto poslušale.

Ko so pa prišle domov, darovala je Vilanova Tinica nekaj svojih cvetlic Lončarjevi, nekaj pa Malijevi, kateri sta ji bili zanje iz srca hvaležni.

Celo popoldne je bila oni četrtek Vilanova Tinica nenavadno vesela. Gotovo jo je navdajala zavest, da je nekoliko pomagala svojim revnima znankama. A tudi mami ni oni dan nič nagajala, ampak pomagati jim je hotela, kjerkoli je mogla. Saj jim je morala biti hvaležna, da so jo pustili v gozd po trobentice, kjer je bilo — kakor je vedno in vedno pripovedovala — tako prijetno

Svetniki — ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

VI.

Ko se je sv. puščavnik Hilarijon mudil v Dalmaciji, bila je vsa dežela v velikem strahu zaradi neke izredno velike kače. Ta kača je bila, kakor poroča sveti cerkveni učenik Jeronim, izmed onih, ki se navadno imenujejo boa, volovske kače, ker so tako velike, da celo vola lahko požró. Ni bila nevarna le govedí in ovcam, marveč tudi ratarjem in pastirjem. Pristrčno so ljudje prosili svetega Hilarijona, naj bi rešil deželo te strašne nadloge. Svetnik ukaže napraviti grmado in prosi zaupljivo Kristusa, ki je rekel: »Kdor veruje, temu ni nemogoča nobena reč«. Potem pozove kačo in ji zapové, naj gre na grmado. Potlej veli zakuriti, in strašna zver se sežge v navzočnosti zbranega ljudstva.

Tej dogodbi je slično tudi to-le sporočilo, ki se bere v življenju svetega puščavnika Bena. Ob reki Nil je povodni konj silno nadlegoval oni kraj, kjer je imel Ben svojo celico; zato ga pridejo kmetje prosit, naj jih reši te nadloge. Svetnik jih usliši, gre na kraj, kjer je navadno bivala huda zver in, ko jo zagleda, zakliče: »Zapovem ti v imenu Jezusa Kristusa, nič več ne pustoši te dežele!« Takoj zbeži nadležna žival, kakor da bi jo lovec preganjal, in se nič več ne prikaže v onem kraju. Jednako je ob drugem času prepedil krokodila.

VII.

Nasledna povestica nam kaže, kako je živalsko delovanje priganjalo svetnike k večji gorečnosti v službi božji.

Sv. Malh je bil vjetnik pri Saraceni in je moral ovce pasti. Nekega dne je opazoval marljivo delovanje mravelj na mravljišču, in kakošne misli mu je vzbudilo to opazovanje, opisal je sam tako-le: »Gledal sem vojsko mravelj, kako urno in pridno so delale na ozki stezi. Nosile so bremena, ki so bila večja kakor njih telesa. Nekatero so vlekli s kleščami svojega gobčka semenska zrna, druge so donšale prsti iz jarkov in so narejale jez, da bi voda ne mogla pritakati. Nekatero so odgrizavale kali donesenih semen, da bi ne začela rasti na vlažnih tleh in bi se tako spridila zaloga za zimo; druge pa so žalujoč iznašale mrtva trupla preminilih sestic. Še bolj se je čuditi, da pri toliki množici prihajajoče niso zadržavale odhajajočih in, če so videle, da katera omaguje pod svojim bremenom, prišle so druge in ji pomagale. Kaj bi veliko govoril? Ta dan mi je pokazal krasen prizor. Mislim sem na Salomona, ki nas opozarja na pridnost mravelj in lenuhe vsposodbuja z enakim zgledom, govoreč: »Pojdi k mravlji, o lenuh, in ogleduj njena pota ter se uči modrosti; ona nima vojvode, ne učenika, ne oblastnika, pa si vendar po letu pripravlja hrano in ob žetvi nabira, kar vživa.«

Pripovedka o nosku.

anes zopet mi posneta
Smetana je v skledi!
Veš-li, kdo jo je pojedel?
Mimica, povedi!“

„Jaz je nisem, mama, res ne!
Zajček jo posnel je;
Glej, kako na desni šapi
In krog ustec bel je!“

„Čaki, videla takoj bom!
Nosek mi pokaži — — —!
Aj, kakó je mehke! — Pa sem
Vjela te na laži!“

„Oh, odpusti, saj povem ti
Po pravici, mama:
Jaz namázala sem zajčku
Šapo, gobček sama.“

„Naj bo; ali vedno pomni:
Nosek vse odkrije;
Kadar praviš neresnico,
„Laže, laže!“ vpije —.“

Smiljan Smiljanič.

Robinzoni.

(Igrica v treh dejanjih. — Spisal Svečan.)

Osebe:

Veharjev oče.	Veharjev Mirko.
Veharjeva mati.	Mlinarjev France.
Mati mlinarica.	Mlinarjev Lojze.
Veharjev Ivan.	Stari ogljar.

Prvo dejanje.

Soba pri Veharjevih.

I. prizor.

Mirko sedi pri mizi in piše nalogo; **Ivan** drži v roki zaprto knjigo in gleda zamisljen skozi okno.

Ivan (*se obrne od okna in vrže knjigo po tleh:*) Tak lep dan — jaz pa zaklenjen v sobi! Četudi se ves svet podere — nalašč se ne bom učil . . . Mirko, ali si že izvršil?

Mirko. Oh, še vso naštevanko imam trikrat prepisati in zdaj sem šele pri dveh; joj, kje je še deseta, — ti, z desetimi bom pa kar izpustil, saj je skoro ravno tako, kakor z jedno.

Ivan. Če si pameten, vse izpusti!

Mirko. Kaj pa porekó mati?

Ivan. Meni bi bilo vse jedno. če bi me prav mati zmerjali, če bi me oče natepli in še učitelj povrh, — vse jedno, vse jedno! Oh, Mirko, jaz sem se vsega naveličal, jaz — pobegnem.

Mirko (*odloži pero in začuden pogleda:*) Kakó praviš?

Ivan (*živahneje.*) Dà, če hočeš vedeti: jaz p o b e g n e m, in to še danes. (*Nasloni se na mizo, s tišjim glasom:*) Saj ne boš nikomur pravil, Mirko, kaj ne, da ne?

Mirko. Nikomur! — Pa kaj vendar misliš, Ivan?

Ivan. Povej, ali res ne boš nikomur pravil, prav nikomur?

Mirko. No, res ne, če ti rečem!

Ivan. Torej čuj, Mirko! Ali si bral o Robinzonu?

Mirko. O, kaj pa, še dvakrat. (*Hitro.*) Ti, kakó je že bilo onemu imé, — tistemu, ki ga je Robinzon rešil?

Ivan. Kaj to! Naj mu bo imé, kakor hoče Ali bi bil ti rad Robinzon?

Mirko. Jaz? (*Fremišlja.*) Pa če bi utonil, predno bi prišel na otok?

Ivan. To si čuden, — zakaj pa Robinzon ni utonil? Oj, in potem táko lepo življenje! Zmirom solnce, in kakšno solnce! Naše ni pol takó svetlo in lepo, kakor óno tam Pa bi prineslo morje na obrežje ladije, velike ladije z visokimi jambori. Midva pa vsako jutro dol in bi si napravila plave, takšne, kakor si jih je napravil Robinzon. Pa bi prišla na ladijo. Uj, vse polno pušek in sabelj in zlatá in srebrá in dragih kamenov. Po sobah vse takó lepo in bogato, — a tiho, kakor po noči: nobenega človeka ni na vsi veliki ladiji In potem bi imela vse to bogastvo midva, ali čuješ? Midva!

Mirko (*zamaknen v brata.*) O, lepó bi bilo to, lepó, kakor . . . ah, kakor o Veliki noči.

Ivan. In lovila bi ribe. Trnike pa bi delala iz žrebljev, prav kakor Robinzon. Jaz sem že včeraj poskusil: na polici dobim žrebelj, vzamem kladivo —

Mirko. Ti, kje pa bi dobila tam kladivo?

Ivan. Oh, saj bi jih bilo vendar na ladiji vse polno! Kaj sem ti hotel povedati? — A dà! Nò, vzamem kladivo in klešče — —

Mirko. Ali bi klešče tudi dobila na ladiji?

Ivan. I seveda! — Potlej pa skrivim žebelj in pomisli: — čisto tak bi bil, kakor pravi trnik. In kakšne ribe bi vjela: takó velike (*razpne roke*), in še večje, mnogo večje.

Mirko. (*pobési glavo, z žalostnim glasom.*) Oh, Ivan, a daleč je morje.

Ivan. Daleč? Kaj še! Jaz mislim, da je précej ónstran Blátnega dola; in gotovo je! Saj pridejo ododod Tržačani; in če pridejo ti takó pot, zakaj bi se je strašila midva?

Mirko. A Blatni dol je prostran, in sam temen gozd in zmirom gozd, kolikor daleč se gré.

Ivan. Ali si bil že tam? (*Mirko odkima.*) No, vidiš, nisi še bil. Kako moreš torej takó govoriti? In napósled, če se več ne vé naprej, se pa spleza na drevó — ali znaš plezati?

Mirko. Ne znam ne.

Ivan. Nič ne dé, saj znam jaz. Splezam tedaj na drevó in se oziram, če ne gorí kjé kakšna lučica. Veš, takó je storil tisti, ki ga je čarovnik preganjal: bega, bega po gozdu okrog in strah ga je, ker se že dela noč. Spleza na najvišjo smreko — in glej, tam od daleč se sveti lučica. Gré tja, in misli si, kaj zagleda? Hišo, in kakšno hišo! Stene od samih kolačev in s reha od cukra.

Mirko. Iz česa pa so bile šipe?

Ivan. Ah, dà, tega ne vem; nò, morda še nobenih šip imela ni.

Mirko. Ti, ko bi midva iztaknila kakšno tako hišo!

Ivan. Dobro bi bilo to . . . Bog vé, kaj se še lahko vse pripeti.

Mirko. Oj, če bi jo res našla. Ivan, potem bi pa ne šla na morje.

Ivan. Jaz bi vendar šel. Pomisli, tam v temnem gozdu noč in dan!

Mirko. Toda hišica, in od samih kolačev! Jaz bi bil zmirom notri!

Ivan. Dà, in kadar bi jo pojédel?

Mirko. Nò, potem bi šel pa še na morje Uh, Ivan, če naju pa napade v gozdu kakšna zver?!

Ivan. Saj si prej odreževa močne palice — ali imaš nož?

Mirko. Izgubil sem ga.

Ivan. Jaz tudi . . . Oh, in mislil sem že, če vjameva kakšnega zajca, kakó ga iz kože deneva in spečeva.

Mirko. Kaj se ne dá z rokami?

Ivan. Nikakor ne, ker se koža drži.

Mirko. Zdaj pa ni vse povprek nič . . . Ali, čuj Ivan, saj dobiva nož na ladiji!

Ivan. Oj, saj je res — a ne. to si ti čuden: kje je pa v gozdu kakšna ladija?

Mirko. Ná, pa sem bil že takó vesel! . . . Veš kaj ti, Ivan, Mlinarjev France imá nož; vzemiva ga s seboj.

Ivan. Dobro, zdaj si jo uganil . . . In glej, France dobi domá kruha, kolikor ga hoče.

Mirko. In Lojze tudi! Kako zna on plavati! Ali si ga že videl? Oni dan na Klisu.

Ivan. In kakó zna France plezati! Pa kladivo ima; kar v žepu ga nosi. Ne bo ga treba šele na ladiji iskati.

Mirko. Čemu pa nama bo kládivo?

Ivan. Uh, kaj si že pozabil? Za trnike.

Mirko. Res je! In klešče? Ali ima klešče tudi?

Ivan. Mislim, da ima tudi klešče.

Mirko. Kar precej pojdiva, najprvo k Mlinarju! (*Skočita k vratom.*)

Oba. Ah! (*Spogledata se žalostno.*)

Ivan. Ná, kdo je pomislil, da sva zaklenjena!

Mirko. Kaj pa zdaj?

Ivan. Skoči skozi okno!

Mirko. Oh, jaz si ne upam; previsoko je.

Ivan. Skočim pa sam.

Mirko. In če pridejo tačas mati?

Ivan. (*Pomislí.*) Ti, čuj! Jaz sem si nekaj izmislil. Jaz pojdem k Mlinarjevim in ju pripeljem oba sem.

Mirko. Saj ne bodo mati pustili.

Ivan. Bodo; le poslušaj! Reciva, da se hočemo skupaj učiti, in potem ne bodo takó pazili. Čez nekaj časa pa natihoma . . . natihoma skozi okno.

Mirko. Zakaj pa ne skozi vrata?

Ivan. Ali — ne bodi tak! V veži bi naju vendar videli oče ali mati . . . in naposled, kaj si že spet pozabil? Saj sva zaklenjena.

Mirko. Ah, dà . . . Torej skoči . . . Oj, pa nikaar z glavo naprej. (*Ivan skoči skozi okno.*) Takó! (*kliče za ujim:*) Pa kmalu pridi!

II. prizor.

Mirko (*sam.*)

(*Rádosten.*) To bo življenje: Robinzoni! (*Prime v roko zvezek, prestrašen:*) Joj, kaj pa šola? In gospod učitelj? In gospod katehet? — Krščanskega nauka še zdaj ne znam — ko bi to mati vedeli! . . . Ali, cukrena hiša . . . in svetle ladije! Bog vé, ali so že bili gospod kdaj na morji? Seveda so že bili . . . Na otoku pa gotovo še ne . . . Joj, in divjaki, če so še tam? . . . Kakšni so neki? Ali so rujavi, ali črni, kakor zamorci? . . . Črne bi rajše videl . . . Bog vé, ali imajo tudi jezik črn? . . . Joj, nesreče, mati gredó . . . (*Sede za mizo in vzame knjigo v roko.*)

(Dalje prihodnjic.)

Materino gorjé.

(K sliki let. „Vrtca“ str. 15.*)

I.

Dete:

Kaj obraz si zakrivate, mati?
Kaj solzé z očij vam rosé?
Nehajte, nehajte že jokati
In obrišite si solzé!

Glejte, tukaj na posteljci beli
Sestrica moja mirno leži:
Z vencem obrazek njen veseli
Danes celó na smeh se drži.

Včera je bridko še vzdihovala,
Danes pa ne vzdihuje več;
Včera milo je še plakala,
Danes se jok ne čuje več.

Kmalu spet zdrava bode vstala,
Z mano na vrt bo hitela takoj;
In tam vesela se bova igrala,
In tam lovila metuljev roj.

Toda žalosti ne umeš,
Ki jo čuti mati zdaj;
Materine ti ljubezni
Ne boš umel vekomaj.

Mati:

Tiho, tiho, dete drago!
Séstrica ne vstane več;
Šla v nebo je duša njena,
Tam bo angeljček blestěč.

Z angeljci se bo igrala,
Naju zrla bo ljubkó,
Vročé bo Boga prosila,
Da bi naju vzel v nebó.

Dete:

Kaj jokate se torej, mati?
Saj v nebesih silno je lepó,
Tamkaj prebiva Bogek zlati,
Tam je Marija in angelji ž njó.

Mati:

Prav to praviš, dete milo,
Da v nebesih je lepo;
Le samo to hrepeniva,
Da tja prideva za njo;

Angelar Zdénčan.

II.

„O mama, kaj li premišljuješ,
Zakaj okó se ti solzi?
Li kriv sem jaz, da ti vzdihuješ,
Da solzne tvoje so očí?“

In, mati, kaj li to pomenja,
Da Zalka naša spi takó?
Kdaj Zalka naša spati jenja,
Da spet vesel igram se ž njo:“

A mati sólze si otira,
Ki ji zalivajo očí,
Na malo postelj se opira,
Jokaje Slavku govori:

„O Bog, kdaj bomo spet veseli?
Pa tiho bodi, Slavko, ti:
Krilatci Zalko so odveli,
Nikdar se več ne prebudi.“

Med angeljčki sedaj prebiva
Oteta vseh je bolečin:
Na naju, ki še tu živiva,
Zrè doli z rajskih visočin.“

In mati sólze si otira,
Ki ji zalivajo očí,
Na križ udano se ozira:
„Oj bodi, ko si hotel — ti!“

Jaromil.

*) Pesniška naloga, dvojno rešena.

LISTJE IN CVETJE.

Palindrom.

(Priobčil Cid Em Nafr.)

Les je, ki drgne ga leta in leta,
Predno gospod ti postane iz kmeta;
Zdaj pa obrni ga, — to ti je broj
Čvrstih junakov vnetih za boj!

Kdo vé:

10. Kaj so kardinali?
11. Zakaj more krt pod zemljo riti?
12. Kaj je „logogrif“?

Odgovor na vprašanja v zadnjem listu:

7. Oni prazniki, kateri niso navezani na takozvani »datum«, imenujejo se *premični prazniki*. In to premikanje nekaterih praznikov provzroči ravno velika noč, ker n. pr. vnebohod Gospodov mora biti štirideset dnij po veliki noči, binkošti petdeset dnij itd. — Vzhodni kristijanje so v začetku veliko noč praznovali kakor judje 14. »nizana«, zahodni kristijanje pa nastopno nedeljo; šele v nicejskem cerkvenem zboru leta 325 je bilo določeno, naj se velika noč tako praznuje, kakor je še sedaj navada, namreč prvo nedeljo po spomladnem ščipu. Le poglej pratiko letošnjega leta ter poišči najprej prvi spomladni dan, to je 21. marca, potlej nastopni ščip, t. j. 19. marca ob 6. uri 19 minut zjutraj, nastopna nedelja je torej velika noč, t. j. 5. aprila. Ko bi bil ščip le sedem ur poprej, pa bi bila letos velika noč za teden poprej.

8. Jež ima v hrbtu tako mišičje, da more telo poljubno zakriviti in skrčiti; kratke nožice lahko tesno k sebi pritisne in le zgornji del telesa je pokrit z iglicami, spodnji del pa le s trdo dlako. Zato se more zviti v krog ali klopčič.

9. Palindrom ali palindromon se imenuje taka vrstica, ki se naprej in nazaj jednako bere; pa tudi taka beseda, katera ni brez pomena, ako se nazaj čita. Zato imenujemo palindrom tudi tako uganko, v kateri je opisano, kaj znači neka beseda, ako se bere naprej, in kaj da pomeni, ako se bere nazaj; odgonetka pové tisto besedo.

Odgonetka charade:

Kolovrat.

«Prav so uganili: Kelec Milan, Savinšek Albert, Repensak Mar., Kramar Marija, Podbregar Malika in Bajt Marica, učenci v Novi Štifti pri gor. Gradu; Slamberger Tonček in Marinka, učenca in Ljutomeru; Praprotnik Než., Vrankovič Ivanka, Klančnik Micika, Čulk Lizika, Sorčan Ivanka, Prislav Cilika, Fekner Lizika in Rozika, Rošner Malči, Lah Micika, Steb ovnik Nežika, Pirc Polončka, Basle Pavlika, Drobinc Micika, Ažman Micika, učenke II. razr. v Bruslovcah; Žnidarsič Anton, četrtošolec v Ljubljani; Rant Sla'ko, Jerše Ana, Pasquotti Ter., Vrhunc Franjo, Hafner Ter., Ažman Albina, Rabič Ljudm., Jekavc Alojzija, Končina Dragotina, Gocini Franja, Medea Nežika, Ivancič Ana, Judec Ter., Kalin Julika, učenke Lichtenthurnovega zavoda v Ljubljani.

Nove knjige in listi.

1. **Zabavna knjižnica za slovensko mladino.** Izdaje Ant. Kosi. V. zvezek. V Ljubljani 1896. Samozaložba. — Katol. tiskarna. Cena 15 kr. — Ta knjižnica je mladini že dovelj znana, da nam je pač ni treba še posebej priporočati. Osobito nam ugaja zadnji zvezek, ker ima bolj raznovrstno mično vsebino, ter je v pedagoškem oziru previdno vreden.

2. **Knjižnica za mladino g. And. Gaberščeka** je po našem zadnjem sporočilu dalje priobčila: »Plemenita srca«. Povest za mladino v devetih poglavjih. — Ant. Martina Slomška: »Zbrani spisi za mladino«. I. dela, 2. snopič — za višjo stopinjo. — »Hudoben tovariš«. »Zmrzle solze na cvetkah Marije Antoinette, francoske kraljice«. »Pesmi cerkvene in druge«. Zložil Andrej Praprotnik (s sliko). — Sedaj je dospela knjižnica že do 14. snopiča ter naši mladini nabrala dokaj lepega berila. Sedaj je naročnina za celo leto (12 snopičev) 2 gld. 40 kr.

3. **Domača vzgoja.** Slovenskim materam, vzgojiteljicam, učiteljicam, vzgojiteljem in učiteljem po najboljših virih spisal Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Izdalo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani«. — Ker se nam zdé vzgojne knjige tako zelo potrebne, pa smo do sedaj še pogrešali obširnejšega dela te stroke, zato »Domačo vzgojo« toplo priporočamo onim krogom, katerim je namenjena. Natančneje oceno glej v »Krščanskem Deto-ljubu« 1896.

„Vrteco“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik **Ant. Kržiš.** — Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.